

Bilag 1 – Læsevejledning – Budget og tilskud 2026

Læsevejledning til dagsordenspunktet

Teksten informerer om beslutningsgrundlaget for Kultur-, Fritids- og Turismeudvalgets fordeling af budget og tilskud på det folkeoplysende område for året 2026. Den beskriver indstillinger, satser, budgetrammer, handlemuligheder m.v.

Nedenfor oplistes og gennemgås en del af de ord og fagudtryk der er brugt i sagsfremstillingen:

- Folkeoplysningsloven:
 - Loven har til formål at **styrke almen dannelse, demokrati og medborgerskab** gennem borgernes eget engagement i voksenundervisning og foreningsliv.
 - Den bygger på værdier som demokrati, menneskerettigheder, fællesskab og respekt for forskellighed.
 - Kommunalbestyrelserne skal skabe rammer og yde **økonomisk støtte** til ungdoms- og voksenaktiviteter, herunder leje eller gratis udlån af lokaler.
 - Derudover skal der nedsættes et **folkeoplysningsudvalg**, der blandt andet vurderer foreningers demokratiske struktur, aktivitet og tildeling af støtte.
- Folkeoplysningsudvalg / §35 stk. 2 udvalg:
 - Kommunalbestyrelsen **skal** oprette et udvalg inden for den kommunale forvaltning, hvor både kommunen og repræsentanter fra folkeoplysende foreninger (fx aftenskoler, idræts- og øvrige folkeoplysende foreninger) er med.
 - Udvalget sikrer, at de folkeoplysende foreninger har reel indflydelse på rammerne – både politisk og økonomisk – for den folkeoplysende virksomhed i kommunen.
 - Udvalgets konkrete opgaver er fastlagt i § 35, stk. 1 og stk. 2, hvor udvalget som minimum inddrages i: Udarbejdelse og vedtagelse af **folkeoplysningspolitik** (§ 34), fastlæggelse af **budgettet** for folkeoplysende aktiviteter og udformning af **tilskudsregler** til folkeoplysende foreninger.
- Kompetenceplan:

Kompetenceplanen for folkeoplysningsudvalget beskriver hvad udvalget har af mandat og hvilke opgaver udvalget skal tage vare på og løse fx: fordeling af tilskud, godkendelse af foreninger, rådgivning om folkeoplysning.

- Overordnet budget:
Et **overordnet budget** betyder det samlede beløb, der er afsat til et område, afdeling eller et udvalg – altså den totale økonomiske ramme, før man fordeler pengene til specifikke formål eller underpuljer. Fx:
 - Hvis folkeoplysningsudvalget har et overordnet budget på 5 mio. kr., så er det den sum, der dækker alle aktiviteter, tilskud, drift og udviklingspuljer.
 - Inden for det overordnede budget kan der være underbudgetter som fx tilskud til foreninger, lokaletilskud, udviklingspulje osv. Kort sagt: Det er "hele kagen", før man skærer den op i mindre stykker.
- Folkeoplysende voksenundervisning:
 - Voksenundervisning er kendetegnet ved at det typisk tilbydes af aftenskoler, oplysningsforbund og lignende.
 - Emnerne kan være meget brede: sprog, musik, kunst, IT, historie, sundhed, debat osv.
 - Formålet er at fremme oplysning, kultur og demokrati – ikke at give formelle kompetencer til arbejdsmarkedet.
 - Undervisningen er ofte tilrettelagt som holdaktiviteter og foregår i fritiden. Det er altså undervisning, hvor deltagerne selv vælger at deltage for at lære noget nyt, udvikle sig og indgå i sociale fællesskaber.
- Almene hold:
Ved dette forstås hold i aftenskolen som hold, der ikke er specialiserede eller målrettet en bestemt faggruppe, men som er åbne for alle og typisk dækker bredere, folkeoplysende emner. Det kan være undervisning i: **Sprog** (fx engelsk, fransk, spansk), **Kreative fag** (fx keramik, maling, musik), **Motion og sundhed** (fx yoga, pilates) og **Samfunds- og kulturfag** (fx historie, litteratur).
- Instrumentalundervisning:
 - Instrumentalundervisning i aftenskolen betyder typisk undervisning i at spille et musikinstrument som en del af aftenskolens tilbud. Det kan være alt fra guitar, klaver, trommer, blæsere eller strengeinstrumenter.
 - Instrumentalundervisning dækker også over kor eller solosang.
- Hensyntagende hold:
 - Hensyntagende hold eller handicaphold – er et tilbud inden for aftenskolens og folkeoplysningens rammer, som er specielt tilrettelagt til deltagere, der har behov for ekstra støtte på grund af fysiske, psykiske eller indlærings-relaterede udfordringer.
 - Små hold med typisk **maks 7-8 deltagere**, hvor der er rigelig tid til individuel vejledning og tilpasning af undervisningen.
 - Designet til personer med **særlige behov** – fx gigt, rygproblemer, indlæringsvanskeligheder, syn/høretab, psykiske udfordringer eller andre skavanker.

- Aftenskoler på øerne:
I Slagelse kommune findes der flere øer. For øjeblikket findes der en aftenskole på Omø. Omø har ikke de samme faciliteter som på fastlandet fx hal eller skolelokaler. På Omø findes der et aktivitetshus/forsamlingshus som aftenskolen anvender i forbindelse med voksenundervisning. Omø Forsamlingshus modtager årligt et tilskud til driften af forsamlingshuset til gengæld for at aftenskolen m.fl. får stillet det til rådighed.
- Særlige lokaler (til aftenskoler):
Særlige lokaler for aftenskoler (folkeoplysende voksenundervisning) refererer typisk til undervisningsrum, der kræver specifikt udstyr eller indretning, som almindelige klasselokaler ikke har. Disse særlige lokaler stiller andre krav og kan udløse ekstra tilskud – fx **keramiklokaler** med **keramikovne** og plads til lærarbejde – kræver brandsikre flader og ventilation og **varmtvandsbassiner** til kurser i vandgymnastik eller terapi – kombinerer fysisk aktivitet med specialfaciliteter.
- Satser 1/3-del, 5/7-del og 8/9-del:
 - Satserne 1/3-del, 5/7-del og 8/9-del refererer til de maksimale dele af leder- og lærerlønnen, som kommunerne kan yde som tilskud til aftenskoler – opdelt efter undervisningstype.
 - Disse satser er fastsat af lovgivningen (Folkeoplysningsloven og lønbekendtgørelsen) og kommunerne kan kun yde tilskud inden for disse rammer.
Fx Leder og lærerløn pr. lektion: 412 kr. Kommunen kan yde op til 1/3-del af timelønnen; altså 137 kr. pr. time. Resten dækkes typisk af deltagerbetaling.
- Medlemstilskud:
 - Medlemstilskud er et økonomisk tilskud, som typisk gives pr. aktivt medlem i en forening. Det bruges især til at støtte foreningernes aktiviteter og drift, så der sikres adgang til fritidsaktiviteter for børn og unge, samt styrke det frivillige foreningsliv.
 - Medlemstilskud beregnes som regel som et fast beløb pr. aktivt medlem pr. år. (ikke passive medlemmer, og ikke medlemmer fra andre kommuner).
 - Tilskudsbeløbet fastsættes lokalt af kommunen. Nogle kommuner bruger aldersopdeling fx 0-18 år og 19-24 år. Andre kommuner giver tilskud på grundlag af aktivitetstimer.
Eksempel:
En forening har 40 medlemmer, hvoraf 20 er mellem 0-18 år, 10 er mellem 19-24 år og de resterende 10 medlemmer er over 25 år.
Beregning: $20 \times 400 \text{ kr.} + 10 \times 225 \text{ kr.} = 10.250 \text{ kr.}$
 - I Slagelse Kommune yders der også et medlemstilskud til aktive medlemmer +25-årige med et handicap. Satsen er den samme som tilskud til medlemmer 19-24 år.

- Lokaletilskud til foreninger:
 - Et lokaletilskud inden for folkeoplysning er et kommunalt økonomisk tilskud, som gives til folkeoplysende foreninger, så de kan få dækket helt eller delvist udgifterne til lokaler, de bruger til deres godkendte aktiviteter.
 - Lokaletilskud hjælper foreninger med at betale for: leje af lokaler, driftsudgifter (fx varme, el, rengøring). Lokaler der bruges til folkeoplysende aktiviteter som fx idræt og spejdere.
 - I Slagelse kommune ydes der et tilskud på 85% af godkendte driftsudgifter til den andel der vedrører de 0-24-årige (25-års reglen).
 - Ifølge Folkeoplysningsloven skal kommunen yde et tilskud på min. 65%.
 - Der gives som udgangspunkt ikke tilskud til kommercielle aktiviteter, lokaler brugt til administration, fester eller sociale arrangementer uden folkeoplysende formål.
 - Praksis i kommunen er at foreningerne søger lokaletilskud én gang årligt hvor foreningerne skal kunne dokumentere udgifter og anvendelse. Foreningerne får udbetalt tilskud efter kommunens regler.
 - Det er i Slagelse kommune muligt at få udbetalt a'conto lokaletilskud hvis foreningen har behov for det jfr. folkeoplysningsloven §19.
- Tilskud til leder- og instruktøruddannelse:
 - Tilskud til leder- og instruktøruddannelse gives for at styrke kvaliteten og sikkerheden i folkeoplysende aktiviteter samt sikre et bæredygtigt og inkluderende foreningsliv. Uddannede ledere og instruktører er en forudsætning for, at foreninger kan tilbyde meningsfulde, trygge og udviklende fællesskaber for børn, unge og voksne.
 - Tilskuddet understøtter rekruttering og fastholdelse af frivillige, mindsker økonomiske barrierer for kompetenceudvikling og bidrager dermed til lige adgang til folkeoplysende fællesskaber. Ordningen er i overensstemmelse med folkeoplysningslovens formål om livslang læring, aktivt medborgerskab og demokratiske fællesskaber.
 - I Slagelse Kommune er det besluttet at yde tilskud til leder- og instruktøruddannelse.
- Udviklingspulje:
 - Folkeoplysningsens udviklingspulje har til formål at understøtte udvikling og fornyelse inden for det folkeoplysende område i overensstemmelse med Folkeoplysningsloven. Puljen kan anvendes til tidsafgrænsede udviklingsprojekter, der afprøver nye aktiviteter, metoder, samarbejdsformer eller målgrupper og som bidrager til øget deltagelse, kvalitet og relevans i folkeoplysningsområdet. Midlerne kan ikke anvendes til drift.
 - I Slagelse kommune dækker puljen både udviklingsprojekter og tilskud til rekvisitter.

- Forholdsmæssigt:
 - Betyder at tilskuddets størrelse beregnes i forhold til noget andet – og ikke som et fast beløb til alle.
Fx Hvis en forening har dobbelt så mange deltagere som en anden, kan den få et dobbelt så stort tilskud.
- Tilskud holdes indenfor budgettet:
 - Betyder at der ikke ydes flere tilskud end der er budget til.
- Lønsats aftenskoler:
 - De gældende lønsatser for aftenskoler i Danmark (undervisere og ledere), som anvendes på tværs af alle aftenskoler, er fastsat efter folkeoplysningsloven.
 - Lønsatserne er landsdækkende og kan ikke fraviges lokalt. Kommunalt tilskud beregnes ud fra disse satser. Lønnen dækker forberedelse, undervisning og efterbehandling. Undervisere er typisk timelønnede og tidsbegrænset ansatte.
- Medlemstilskud modsat aktivitetstilskud:
 - Medlemstilskud ydes på baggrund af medlemstal, mens aktivitetstilskud tildeles ud fra omfanget af aktiviteter.
For eksempel deltager børn på almindelige svømmehold typisk i træning 1/2 time om ugen, hvorimøde spejderbørn ofte er aktive 2-3 timer ugentligt.